

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้อุปกรณ์เครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถเชื่อมต่อโยงใยไปได้ทั่วโลก ส่งผลให้ผู้คนที่อยู่ในสถานที่ต่างๆ สามารถติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันได้โดยไม่มีอุปสรรคด้านระยะทาง พรมแดน เขตแดนทางการเมือง วัฒนธรรมประเพณีหรือศาสนาแต่อย่างใด และเป็นการติดต่อสื่อสารที่มีความสะดวกรวดเร็วอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนจากการสื่อสารลักษณะอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดขึ้นของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ทำให้เกิดรูปแบบใหม่ของการติดต่อสื่อสารที่สามารถผนวกเอา ภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และการสื่อสารที่สามารถโต้ตอบระหว่างกันได้เสมือนอยู่ต่อหน้ากันจริงๆ เข้ามาอยู่ในการสื่อสารครั้งเดียวกันได้ ยิ่งเป็นเหตุให้มีการนำเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปใช้ประโยชน์และอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารต่างๆ อย่างมากมาย และส่งผลให้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม นอกจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมายแล้ว ศักยภาพในการติดต่อสื่อสารของเครือข่ายนี้เองที่อาจกลายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชญากรรมทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงได้ ทั้งในส่วนของผู้ใช้บริการหรือติดต่อสื่อสารอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเอง และบุคคลภายนอกที่อาจได้รับผลเสียหายจากการอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกระทำความผิดต่างๆ เช่น การเผยแพร่ภาพและสื่อลามกต่างๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าสังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญหน้ากับปัญหาการเผยแพร่หรือแพร่หลายของภาพและสื่อลามกต่างๆ ที่แอบแฝงมาในรูปแบบของศิลปะและที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องทางเพศที่ไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน ซึ่งการแพร่หลายของภาพ และสื่อลามกต่างๆ ในสังคมไทยนั้นสามารถแพร่หลายเข้าไปถึงบุคคลทุกเพศทุกวัยได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมเปิดที่ยอมรับการถ่ายทอดทั้งทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมของต่างชาติได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด จึงทำให้สังคมไทยขาดมาตรการในการป้องกันยับยั้งมิให้สิ่งที่เป็นโทษเหล่านั้นเข้ามาแพร่หลายหรือเผยแพร่อย่างที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันนี้ ทั้งนี้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการผลิตและเผยแพร่ภาพและสื่อลามกในสังคมไทยนั้นนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากสื่อลามกต่างๆ ได้มีการพัฒนารูปแบบในการผลิตและการเผยแพร่ที่ยากต่อการจะเข้าไปควบคุมและปราบปรามได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งหากกฎหมาย

ต่างๆ ที่มีอยู่รวมทั้งหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามสื่อลามกไม่สามารถพัฒนา ศักยภาพในการติดตามควบคุมการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ แล้ว ก็อาจจะทำให้มาตรฐานในเรื่องเพศรวมทั้งศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีของสังคมไทยเสื่อมทรามลง เนื่องจากเด็กและเยาวชนรวมทั้งบุคคลทั่วไป อาจจะมีพฤติกรรมหรือค่านิยมทางเพศที่ไม่ถูกต้อง เหมาะสม เพราะอาจจะมีการเลียนแบบพฤติกรรมทางเพศที่พบเห็นจากสื่อลามกได้อย่างเสรี อีกทั้งยัง อาจก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมทางเพศติดตามมาได้ และพบว่าปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ ปัญหาการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถที่จะเผยแพร่หรือแพร่หลายไป อย่างรวดเร็วไร้ขอบเขตจำกัด ไม่สามารถที่จะยับยั้งความรุนแรงของปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในส่วนที่เกี่ยวกับการ ควบคุมการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ อีกทั้งกฎหมาย สาระบัญญัติและวิธีสบัญญัติที่ใช้บังคับกับปัญหาดังกล่าวในปัจจุบันก็ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชญากรรม ทางอินเทอร์เน็ต ประกอบกับการมีลักษณะอันไร้พรมแดนของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทำให้ลักษณะของ การติดต่อสื่อสารกันบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ได้มีลักษณะทางกายภาพเหมือนเช่นการประกอบ กิจกรรมอื่นๆ บนดินแดนของรัฐโดยทั่วไป จึงทำให้ระบบกฎหมายต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของ ความมีอยู่ของดินแดนและการกระทำที่เกิดขึ้นบนดินแดนของรัฐตามปกติ ไม่สามารถนำมาใช้กับการ ติดต่อสื่อสารกันบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสภาพของเครือข่าย อินเทอร์เน็ตสามารถเชื่อมโยงไปได้ทั่วโลก จึงทำให้การใช้กฎหมายกับการติดต่อสื่อสารกันบนเครือข่าย อินเทอร์เน็ตดังกล่าวกลายเป็นปัญหาในระดับระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยง ระหว่างกัน ซึ่งเกินความสามารถของรัฐใดรัฐหนึ่งที่จะจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้สำเร็จไปได้โดยตน เองเพียงรัฐใดรัฐหนึ่ง ดังนั้นการพิจารณาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหามีความเหมาะสมเพียงพอกับ ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนของ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย จึงมีความจำเป็นต้องทำการพิจารณาสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ไม่เช่นนั้นแล้วการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือการสร้างมาตรการทาง กฎหมายใดๆ ก็จะไม่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการใช้บริการหรือติดต่อสื่อสารกันบนเครือข่าย อินเทอร์เน็ตให้สำเร็จลงได้อย่างเช่น ปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลที่มีเนื้อหาลามกบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นั้น ถึงแม้ว่ารัฐจะสามารถปรับปรุงกฎหมายให้สามารถพิจารณาความผิดทางอาญาในการกระทำ ดังกล่าวได้ แต่ถ้าหากรัฐไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษหรือไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายกับตัว ผู้กระทำผิดได้ก็ไม่สามารถที่จะป้องกันหรือยับยั้งปัญหาเหล่านี้ได้อย่างแน่นอน

ในส่วนของปัญหาการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกต่างๆ ทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้ง การตัดต่อภาพบุคคลในลักษณะลามกแล้วนำไปเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งจัดเป็นอาชญากรรมทาง คอมพิวเตอร์ประเภทหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างก็ประสบกับปัญหา ดังกล่าวเช่นเดียวกัน และได้มีความพยายามที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายหรือกฎระเบียบต่างๆ เข้ามา แก้ไขควบคุมกำกับดูแลการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากเหตุผลทางด้าน ศีลธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและนโยบายการให้สิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ของประเทศต่างๆ ที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นเป้าหมายในการควบคุมสื่อลามกทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของสังคมในแต่ละประเทศจึงมีความแตกต่างกันออกไปด้วย ฉะนั้นในการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมในลักษณะนี้เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทุกองค์กรทั้งภายในประเทศและใน ระดับระหว่างประเทศจึงต้องประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดด้วย ทั้งนี้ในการพิจารณาเรื่องการ บัญญัติกฎหมายหรือการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อรองรับกับปัญหาที่เกิดขึ้นบนระบบเครือข่ายอิน เทอร์เน็ตของประเทศไทยนั้น อาจเป็นการขัดต่อสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่หากต้องการแก้ไขปัญหการก่ออาชญากรรมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในส่วน ของการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกต่างๆ แล้วประชาชนในสังคมก็จำเป็นที่จะต้องเสียสละสิทธิบางอย่าง ไปบ้างเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อย ศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดี งามและป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชนตามที่บัญญัติรับรอง เอาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ด้วยเช่นกัน ดังนั้นกฎหมายที่มีใช้บังคับอยู่ทั้ง กฎหมายในส่วนสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้เท่าทันกับ กระแสการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อแก้ไขปัญหาคือที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่การจับกุม สืบสวน สอบสวน การพิจารณาสั่งคดี และการตัดสินลงโทษในความผิดประเวณีนี้ นอกจากนั้นแล้วภาคเอกชน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรเอกชนต่างๆ สถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัวจะต้องร่วมมือกันในการป้อง กันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าว ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี และเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชนในสังคมเป็นสำคัญ สำหรับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นพอสรุปได้ดังนี้

1. การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ค่อยได้ให้ความสำคัญกับปัญหาการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน และเป็นผลร้ายต่อบุคคลและสังคมน้อยกว่าปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง หรือปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบดั้งเดิมอื่นๆ
2. กฎหมายควบคุมการผลิตและการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกของประเทศไทย ที่มีอยู่ยังไม่สามารถที่จะครอบคลุมกับรูปแบบใหม่ๆ ของภาพและสื่อลามกที่พัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามความทันสมัยของเทคโนโลยีได้โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
3. มาตรการในการกำหนดโทษหรือลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดฐานผลิตหรือเผยแพร่ภาพและสื่อลามกต่าง ๆ นั้นยังไม่เด็ดขาดเพียงพอที่จะทำให้ผู้ผลิตหรือทำการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกเกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับ นอกจากนี้ยังสามารถที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดถูกจับกุมได้โดยง่าย หรือหากถูกจับกุมก็ได้รับโทษเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และในคดีประเภทนี้ส่วนใหญ่หากจำเลยให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหาแล้ว ศาลก็มักจะรอการลงโทษอยู่เสมอ
4. ปัญหาอันเกิดจากสภาพไร้พรมแดนของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในส่วนของ การเผยแพร่ภาพและสื่อลามกทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่
  - 4.1. ปัญหาเขตอำนาจศาล อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในส่วนที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะไร้พรมแดนเกี่ยวพันกันได้หลายประเทศ ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย สถานที่เกิดการกระทำความผิด และสถานที่เกิดผลแห่งการกระทำไม่จำเป็นต้องอยู่ในประเทศเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาว่าความผิดเกิดขึ้นในประเทศใด ศาลของประเทศใดควรมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี
  - 4.2. ปัญหาความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินคดี อันสืบเนื่องมาจากปัญหาเขตอำนาจศาล หากต้องสืบสวน สอบสวน และดำเนินคดีในประเทศหนึ่งประเทศนั้นๆ จะขอความร่วมมือในทางคดีกับประเทศที่เกี่ยวข้องได้หรือไม่ และในขอบเขตมากน้อยเพียงใด

4.3. ปัญหาความแตกต่างกันของกฎหมาย เนื่องจากมาตรฐานทางวัฒนธรรม คีลธรรมของแต่ละประเทศแตกต่างกัน จึงทำให้กฎหมายทางอาญาของแต่ละประเทศแตกต่างกันไปด้วย เช่น ประเทศหนึ่งกำหนดความผิดเรื่องการเผยแพร่ภาพลามก แต่อีกประเทศหนึ่งไม่กำหนดความผิดดังกล่าว ดังนั้นหากประเทศที่กำหนดความผิดต้องการดำเนินคดีความผิดนั้นกับบุคคลที่อยู่ในประเทศที่มีได้กำหนดความผิดย่อมเกิดปัญหาในการขอความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา หรือในการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศที่มีได้กำหนดความผิดดังกล่าวนั้น

5. ปัญหาในส่วนของกฎหมายสารบัญญัติ ได้แก่

5.1. ความล้าสมัยของกฎหมาย กฎหมายอาญาบัญญัติมานานแล้วในยุคเทคโนโลยีสมัยเก่า ซึ่งอาจไม่สามารถเอาผิดต่อการกระทำความผิดโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ อีกทั้งไม่มีบรรทัดฐานของศาลฎีกาที่วินิจฉัยได้อย่างเช่น กรณีการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกต่างๆ ทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการติดต่อภาพบุคคลในลักษณะลามกแล้วนำไปเผยแพร่ทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น จึงอาจทำให้ขาดกฎหมายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอในการบังคับใช้กับปัญหาการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตดังกล่าว นอกจากนั้นแล้วบทลงโทษตามกฎหมายอาญาที่มีอยู่ก็ไม่รุนแรงหรือมีโทษหนักเพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและแพร่หลายไปทั่วโลก

5.2. การตีความโดยเคร่งครัดของกฎหมายอาญา การตีความกฎหมายอาญานั้นมีหลักเกณฑ์พิเศษต่างจากการตีความกฎหมายทั่วๆ ไป ดังนั้น คือ จะตีความโดยขยายความออกไปให้เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิดไม่ได้ แต่ศาลอาจตีความโดยขยายความให้เป็นผลดีแก่ผู้กระทำความผิดได้ นอกจากนี้ยังมีหลักการตีความอีกข้อหนึ่งว่า ถ้ากรณีเป็นที่สงสัย ศาลจะต้องตีความให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหา

(1). ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 287 กับปัญหาการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจมีปัญหาว่า กรณีการเก็บข้อมูลภาพที่เป็นสิ่งลามกลงในอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต รวมถึงการเผยแพร่ภาพลามกอนาจารทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งการเก็บบันทึกข้อมูลด้วยรูปแบบเหล่านี้อยู่ในลักษณะของแถบแม่เหล็กหรือจานแม่เหล็กที่บันทึกทั้งภาพและเสียง ดังนั้นกรณีของการเก็บข้อมูลในอุปกรณ์บันทึกข้อมูลทางคอมพิวเตอร์และการเผยแพร่ภาพลามกทางอินเทอร์เน็ตนั้นจะอยู่ในขอบเขตของการบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่ เนื่องจากไม่มีคดีที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ภาพลามกผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตขึ้นสู่

การพิจารณาของศาลสูงหรือศาลฎีกา เพราะคดีเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วจำเลยมักจะให้การรับสารภาพในศาลชั้นต้นและศาลชั้นต้นก็มักจะรอการลงโทษอยู่เสมอ

(2).ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 มาตรา 328 กับปัญหาการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็เช่นเดียวกัน อาจมีปัญหาว่า กรณีของการติดต่อภาพบุคคลในลักษณะลามกโดยใช้เทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์แล้วนำออกไปเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต จะถือว่าเป็นการใส่ความอันจะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ประกอบมาตรา 328 หรือไม่ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ก็ยังไม่มีความชัดเจนในการพิจารณาของศาลสูงหรือศาลฎีกาเช่นเดียวกัน จึงยังไม่มีบรรทัดฐานของศาลฎีกาเกี่ยวกับคดีเหล่านี้

6. ปัญหาในส่วนของกฎหมายวิธีสบัญญัติ ได้แก่

6.1. การค้นและการยึด ซึ่งอาจมีประเด็นปัญหา ดังนี้

- การออกหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะต้องสามารถระบุได้ว่าจะค้นสิ่งใด ซึ่งอยู่ที่ใด แต่ข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นบางกรณีไม่อาจจะระบุได้ว่าอยู่ในรูปแบบใด เก็บไว้ที่ใด ประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง

- หากในการค้นตามหมายค้นนั้น พบการกระทำความผิดฐานอื่นซึ่งไม่เกี่ยวกับความผิดที่มีการออกหมายค้นจะสามารถดำเนินการกับสิ่งที่พบในขณะนั้นได้หรือไม่เพราะเป็นการดำเนินการเกินกว่าที่กำหนดไว้ในหมายค้น

- การค้นข้อมูลในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตมีขอบเขตเพียงใด กล่าวคือสามารถเข้าไปค้นข้อมูลที่อยู่ในต่างประเทศได้หรือไม่

- การยึดพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลในคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่รูปร่างจะกระทำโดยวิธีการใด

- หากข้อมูลที่จะยึดมาจากระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้ใช้นั้นมีอยู่มากมายหลายแห่งจะสามารถยึดได้ทั้งระบบหรือไม่

6.2. พยานหลักฐาน เนื่องจากข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นพยานอิเล็กทรอนิกส์ จะจัดเป็นพยานเอกสารหรือพยานวัตถุตามกฎหมายเรื่องพยานหลักฐานและศาลจะรับฟังพยานอิเล็กทรอนิกส์นี้หรือไม่ และหากทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นพยานหลักฐานก็อาจจะเกิด

ปัญหาว่าศาลจะรับฟังสำเนาพยานหลักฐานหรือไม่ เพราะการสร้างพยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์นั้นทำหรือเปลี่ยนแปลง แก้ไขได้ง่าย

7. **ปัญหาความสามารถของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องใหม่ที่เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายยังขาดความรู้ ความเข้าใจ บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญยังมีอยู่จำกัด ทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตขาดประสิทธิภาพ** ซึ่งในส่วนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกในทุกระดับ นับตั้งแต่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ไปจนถึงผู้พิพากษานอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานถึงหลักการ วิธีการ และองค์ประกอบแห่งความผิดประเภทต่างๆ แล้ว ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคดีในทุกระดับยังจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงหลักการพื้นฐานของการเชื่อมโยงของระบบโครงข่ายและวิธีการทำงานของอินเทอร์เน็ต เครือข่ายข้อมูล WWW และหลักการที่คอมพิวเตอร์ใช้ในการรับส่งผ่านข้อมูล แต่ปรากฏว่าในปัจจุบันผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับคดีประเภทนี้ที่มีความรู้ความสามารถนั้นยังมีอยู่น้อยในกระบวนการยุติธรรมของไทย

8. **ปัญหาการกระทำความผิดนอกประเทศไทย** ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดนอกประเทศไทย การใช้กฎหมายไทยลงโทษกับผู้กระทำความผิดนั้นอาจเป็นปัญหา ซึ่งเว็บไซต์ลามกแทบทั้งหมดที่พบบน อินเทอร์เน็ตมักเป็นเว็บไซต์ของต่างชาติ และเก็บอยู่ในเครื่องเซิร์ฟเวอร์ที่ต่างประเทศ ซึ่งในบางประเทศการกระทำความผิดเกี่ยวกับการแพร่ภาพลามกบนอินเทอร์เน็ตไม่ถือเป็นความผิดตามกฎหมายของประเทศนั้นด้วย ในกรณีเช่นนี้จึงมีปัญหาคือต้องพิจารณาว่าประเทศไทยจะสามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวได้หรือไม่ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์การลงโทษผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรไว้ในมาตรา 5 และมาตรา 8 แต่เมื่อพิจารณาถึงหลักกฎหมายดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับการแพร่ภาพลามกทางอินเทอร์เน็ตและการแพร่ภาพติดต่อของบุคคลที่กระทำขึ้นในลักษณะลามกไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 5 และมาตรา 8 นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญาก็มิได้กำหนดให้ความผิดตามมาตรา 287 มาตรา 326 และมาตรา 328 เป็นความผิดที่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรมาลงโทษในราชอาณาจักรได้ ไม่ว่าผู้เสียหายจะร้องขอให้ลงโทษหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นกรณีของเว็บไซต์ลามกในต่างประเทศและการติดต่อภาพบุคคลในลักษณะลามกที่การกระทำความผิดรวมถึงสร้าง ครอบครอง หรือเผยแพร่เกิดขึ้นใน

ต่างประเทศ กฎหมายไทยไม่สามารถเอาผิดได้ จึงเป็นช่องว่างของกฎหมายไทย ซึ่งไม่สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการกระทำความผิดโดยอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

9. **ปัญหาการพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อยืนยันความผิดของอาชญากรทางคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต** เนื่องจากในการพิจารณาพิพากษาของโทษจำเลยในคดีอาญานั้นมีหลักการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 227 ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

หลักการดังกล่าวข้างต้นนี้ เป็นหลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ โจทก์จึงเป็นผู้ที่มีหน้าที่นำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ให้ประจักษ์แจ้งว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง แต่ในทางปฏิบัติการพิสูจน์ความผิดของผู้ที่กระทำความผิดผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นมีความยุ่งยากและซับซ้อนมาก เนื่องจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ และการติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็มีความเชื่อมโยงกันหลายทอด โดยที่ไม่จำเป็นต้องเห็นหน้ากัน การพิสูจน์ทราบให้แน่ชัดว่าผู้ใดเป็นผู้ส่งข้อมูลและผู้ใดเป็นผู้รับข้อมูลจึงเป็นเรื่องยาก และการพิสูจน์ให้ทราบว่าผู้ใดเป็นต้นตอของการกระทำความผิดก็จะยิ่งยากกว่าจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การควบคุมดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องยาก นอกจากนี้ในบางกรณีที่มีการสืบสวนจนพบชื่อบัญชีของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต แต่การสมัครเป็นสมาชิกไอเอสพีหรือการสมัครขอใช้อีเมลในบางกรณีเป็นเรื่องที่กระทำได้โดยไม่ต้องให้หลักฐานการแสดงตน ทำให้ไม่มีผู้ใดสามารถทราบได้ว่าเจ้าของชื่อบัญชีนั้นๆ หรือที่อยู่ทางอีเมลนั้นๆ แท้จริงแล้วคือใคร และแม้ในกรณีที่มีหลักฐานการแสดงตนประกอบการสมัครสมาชิก ผู้เป็นเจ้าของบัญชียังอาจปฏิเสธได้ว่าตนเองมิได้เป็นผู้กระทำผิด โดยอาจให้เหตุผลว่าชื่อบัญชีถูกแอบใช้โดยบุคคลอื่น ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากต่อการพิสูจน์อีกเช่นเดียวกัน

10. **ปัญหาในการสืบสวนสอบสวน** การสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องอาศัยการติดตามอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ซึ่งก็จะทำให้สามารถทราบข้อมูลแต่เพียงว่า สถานที่ส่งและรับข้อมูลลามกอยู่ ณ ที่ใด ส่วนการพิสูจน์ทราบตัวบุคคลผู้ส่งและรับข้อมูลที่แน่นอนเป็นเรื่องยาก โอกาสการจับกุมมีน้อยมากเพราะการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวมักจะทำในสถานที่ปกปิดมิดชิด และกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะขอมายค้นได้ผู้กระทำความผิดก็อาจจะรู้ตัวหรือลบข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นพยานหลักฐานแสดงความผิดของตนทิ้งไปแล้วก็ได้ นอกจากนี้หากผู้ต้อง

หาหรือจำเลยปฏิเสธการกระทำผิดแล้ว ก็เป็นเรื่องยุ่งยากแก่เจ้าพนักงานสอบสวนอย่างมาก ในการพิสูจน์ความผิดเช่นเดียวกัน

ดังนั้นการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดบนอินเทอร์เน็ตจึงต้องอาศัยทั้งความรู้ความสามารถในการสืบสวนสอบสวนจับและความรู้ทางเทคนิค ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยยังมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศในจำนวนที่น้อยมาก และไม่มีการจัดตั้งหน่วยพิเศษเพื่อติดตามสืบสวนสอบสวนคดีที่อาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นช่องทางกระทำความผิด โดยเฉพาะเหมือนอย่างในบางประเทศ ที่มีการจัดตั้งหน่วยตำรวจเฉพาะด้านดังกล่าวขึ้นมารับมือกับอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ

ข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากพัฒนาการของเทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกต่างๆ ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นนั้นมิได้เกิดอยู่แต่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แม้แต่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกก็ประสบกับปัญหาดังกล่าวด้วยเช่นกัน และต่างก็พยายามแสวงหามาตรการต่างๆ ในการควบคุมป้องกันปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะในส่วนของ การเผยแพร่ภาพและสื่อลามกผ่านทางอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะ เป็นมาตรการทางกฎหมาย ทางเทคนิคและทางสังคม ซึ่งอาชญากรรมคอมพิวเตอร์นี้ถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมแห่งยุคโลกกาภิวัตน์ กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยจำเป็นที่จะต้องเตรียมการหรือมีความพร้อมในการรับมือกับอาชญากรรมประเภทนี้

ดังนั้นเพื่อให้การควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในส่วนของ การเผยแพร่ภาพและสื่อลามกต่างๆ ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยและที่มีคนไทยเป็นผู้เสียหายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นจะต้องมีการพิจารณาดำเนินการเพื่อที่จะให้มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ พัฒนากฎหมายและปรับปรุงระบบหรือกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้เหมาะสมเพื่อรองรับการปฏิบัติงานทางด้านการสืบสวนสอบสวน และพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับความผิดประเภทนี้ และเนื่องจากธรรมชาติของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในส่วนของ การเผยแพร่ภาพและสื่อลามกผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นมิได้ถูกจำกัดด้วยขอบเขตของพรมแดนระหว่างประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมระหว่างชาติหรือข้ามชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสร้างระบบการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอีกส่วนหนึ่งด้วย จึงขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาสำหรับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในส่วนของ

การเผยแพร่ภาพและสื่อลามกผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและที่มีคนไทยเป็นผู้เสียหาย โดยจำแนกแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

ก. ระดับประเทศ

1. รัฐควรหามาตรการเร่งด่วนเพื่อหาทางป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะในส่วนของ การเผยแพร่ภาพและสื่อลามกผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นระบบ ทั้งมาตรการทางกฎหมาย ทางเทคนิค และมาตรการทางสังคมควบคู่กันไป

1.1. มาตรการทางกฎหมาย

- ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ที่ครอบคลุมการกระทำอันเป็นความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ทุกประเภท รวมถึงการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกต่างๆผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วย เพราะกฎหมายที่มีอยู่ในขณะนี้ส่วนใหญ่มุ่งควบคุมแต่สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ซึ่งเป็นสื่อในรูปแบบดั้งเดิมเท่านั้น ไม่มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงสื่อทางคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตที่ชัดเจน จึงควรมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใหม่เพื่อรองรับวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสื่อทางคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย เนื่องตากรข่ายอินเทอร์เน็ตในขณะนี้ปลอดจากการควบคุมของรัฐและองค์กรต่างๆ ผู้ใช้บริการสามารถส่งผ่านข้อมูลต่างๆ ได้โดยเสรีไร้ขอบเขตจำกัด ทำให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นภาพและสื่อลามกต่างๆ เติบโตขยายตัวอย่างรวดเร็ว อันอาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคมไทยได้

- ควรจะมีการออกกฎหมายที่ควบคุมกำกับดูแลเกี่ยวกับการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกต่างๆ ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและกำหนดความรับผิดชอบสำหรับการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตให้ชัดเจน เช่น ความผิดฐานผลิต แพร่ ค้า โฆษณาภาพและสื่อลามกเด็กทางอินเทอร์เน็ต, ความผิดฐานผลิต แพร่ ค้า โฆษณาภาพและสื่อลามกทั่วๆ ไปทางอินเทอร์เน็ต และความผิดฐานครอบครองภาพและสื่อลามกเด็กทางอินเทอร์เน็ตซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ เพราะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายระดับโลกที่ไม่อาจจะกำกับดูแลโดยใช้มาตรฐานระดับประเทศได้เพียงอย่างเดียว เป็นต้น

- ควรจะมีการออกกฎหมายหรือกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่กำหนดความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิต แพร่ ค้า โฆษณาภาพและสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต

อันได้แก่ ผู้ดูแลระบบบริการอินเทอร์เน็ต, ผู้ให้บริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต, เว็บมาสเตอร์ต่างๆ ผู้ให้บริการเว็บเซิร์ฟเวอร์ เป็นต้น และควรที่จะมีกฎหมายที่วางหลักให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบริการต่างๆ ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าหรือผู้ใช้บริการที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด หรือให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนในการเข้าไปในสถานที่ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตต่างๆ เมื่อมีหมายค้น ตลอดจนบัญญัติกฎหมายพิเศษให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจในการตรวจ ค้น กักข้อมูล ล้วงล้ำข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อความมั่นคงของชาติและประโยชน์สาธารณะ โดยสามารถตรวจสอบเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่มีเนื้อหาอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิด เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินคดี เป็นต้น

- กฎหมายที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นควรมีกฎหมายในส่วนสารบัญญัติเป็นการเฉพาะสำหรับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต เนื่องจากองค์ประกอบความผิดในอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีความแตกต่างจากอาชญากรรมแบบดั้งเดิมในประเด็นสำคัญๆ หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นสถานภาพตามกฎหมายของข้อมูลข่าวสารคอมพิวเตอร์ เป็นต้น และวิธีสบัญญัติที่กำหนดรูปแบบ วิธีการ ขั้นตอน ลักษณะและรายละเอียดของการปฏิบัติงานทางด้านการสืบสวน สอบสวน การแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ รวมทั้งการพิจารณาคดีที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบการดำเนินคดีได้อย่างเหมาะสมรวมอยู่ในฉบับเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็น ตำรวจ อัยการ ศาล และเพื่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวด้วย

- ควรมีการวางแนวทางและระเบียบกฎเกณฑ์ในการรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพื่อให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการทราบว่าจะพยานหลักฐานเช่นไรควรนำเข้าสู่การพิจารณาของศาล เพื่อให้สามารถลงโทษและพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดได้ รวมทั้งควรร่างหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับพยานหลักฐานให้ชัดเจน กล่าวคือ ควรกำหนดหลักเกณฑ์ว่า พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากการประมวลผลคอมพิวเตอร์สามารถรับฟังได้ในฐานะอะไร นำเสนออย่างไร เป็นต้น รวมทั้งให้อำนาจศาลในการรับฟังพยานหลักฐานที่มีลักษณะทางเทคนิคได้อย่างกว้างขวางกว่ากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้

- ควรมีการพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดความหมายหรือนิยามของคำวลามกทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต ให้มีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของวัฒนธรรม ประเพณีของสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยที่เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย อันอาจสามารถนำมาใช้เป็นมาตรฐานกลางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมได้

- ควรนำมาตรการในการยึดทรัพย์สินทางแพ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาใช้บังคับกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์หรือทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการผลิต เผยแพร่ โฆษณาภาพและสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตเพื่อมุ่งแสวงหากำไร หรือเพื่อมุ่งผลประโยชน์ทางการค้า เพราะการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้กับการกระทำความผิดประเภทนี้จะเป็นมาตรการที่ทำให้ผู้ที่กระทำความผิดหรือจะกระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว เพราะอาจจะถูกริบทรัพย์สินทั้งหมดที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวได้

- ควรจะมีการกำหนดโทษในอัตราที่สูงขึ้นสำหรับความผิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกต่างๆ ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

- ควรมีบทบัญญัติให้อำนาจศาลที่จะพิจารณาคดีอาญาเกี่ยวกับการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แม้ว่าจำเลยจะขาดนัดพิจารณา ดังเช่น กฎหมายว่าด้วยการเผยแพร่ภาพลามกเด็กบนอินเทอร์เน็ตของประเทศแคนาดาได้กำหนดไว้ว่า ถ้าไม่สามารถพบหรือระบุตัวผู้กระทำความผิดได้หรือผู้กระทำความผิดอยู่นอกประเทศแคนาดา ศาลก็สามารถดำเนินการพิจารณาคดีไปเพียงฝ่ายเดียว(Ex Parte) ได้ นอกจากนี้ชาวแคนาดาที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการลามกเด็กในต่างประเทศก็สามารถถูกดำเนินคดีในประเทศแคนาดาได้โดยไม่ต้องรอให้ประเทศที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นร้องขอขึ้นมาแต่อย่างใด

1.2. มาตรการทางเทคนิค

- ควรให้มีการกำหนดเป็นมาตรฐานสำหรับผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการอินเทอร์เน็ตในอันที่จะพัฒนาและติดตั้งโปรแกรมสำหรับตรวจจับและลบข้อมูลเกี่ยวกับภาพและสื่อลามกต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเด็กออกจากระบบ ซึ่งในกรณีนี้อาจจะต้องมีกฎหมายเข้ามาควบคุมให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดเอาไว้ด้วย

- ควรพิจารณากำหนดให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกรายต้องติดตั้งซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมป้องกันภาพลามกไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการต่อเชื่อมระหว่างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกับผู้ให้บริการ

- ควรกำหนดให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทำการตรวจเช็คข้อมูลที่ใช้หรือรับส่งข้อมูลข่าวสารที่ไม่พึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นภาพหรือข้อความลามก ถ้าหากพบเห็นผู้ให้บริการรายใดกระทำการดังกล่าวก็ให้อำนาจแก่ผู้ให้บริการในการตัดสิทธิ์ไม่ให้ใช้พร้อมทั้งขึ้นรายชื่อผู้นั้นไว้ในบัญชีดำ หรือ (Blacklist)

- ควรมีการกำหนดในเรื่องการตรวจสอบสื่อหรือเนื้อหาของสื่อที่เป็นการลามกหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี โดยกำหนดให้มีการติดตั้งโปรแกรมที่สามารถตรวจสอบและลบข้อมูลหรือป้องกันการเข้าไปใช้ข้อมูลที่เป็นสิ่งลามกหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานทางด้านอินเทอร์เน็ตทุกเครื่อง ซึ่งโปรแกรมประเภทนี้จะใช้ควบคู่กับการใช้รหัสผ่านเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนสามารถเรียกข้อมูลที่เป็นภาพลามกขึ้นมาดูได้

- ควรกำหนดให้มีการจำแนกหมวดหมู่ของเว็บไซต์ให้ชัดเจนเพื่อความสะดวกในการจัดประเภทของ เว็บไซต์ที่มีความล่อแหลม (Harmful Web) หรือล่อไปในทางลามก เช่น ให้ใช้นามสกุล .SEX, Nude เป็นต้น

- ควรกำหนดให้มีระบบการป้องกัน (Security System) ที่มีประสิทธิภาพในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยหากผู้ใช้บริการมีการพูดคุยกันถึงเรื่องลามกอนาจารที่ไม่เหมาะสมหรือมีการแลกเปลี่ยนภาพลามกกัน ระบบป้องกันก็จะตัดการกระทำเหล่านั้นออกจากเครือข่ายในทันที

- ควรมีข้อกำหนดให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และผู้ให้บริการโทรศัพท์ทุกรายร่วมมือกันดำเนินการดังต่อไปนี้ ได้แก่ ให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกรายตั้งเวลาของอุปกรณ์สื่อสารและอุปกรณ์บริการข้อมูลให้ตรงกัน เพื่อให้ข้อมูลบันทึกการเข้าออกจากระบบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการติดตามสืบสวนสอบสวนผู้กระทำความผิดผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต, ต้องบันทึกและเก็บข้อมูลการเข้าใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใช้บริการ เลขหมายต้นทางเป็นเวลาอย่างน้อย 6 เดือน, ผู้ให้บริการโทรศัพท์ต้องให้ความร่วมมือในการสืบค้นหมายเลขต้นทางด้วย, ให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตดำเนินการทันทีที่ได้รับแจ้งเหตุว่ามีการนำเสนอภาพลามกอนาจารหรือข้อความที่ไม่เหมาะสม และขอความร่วมมือสกัดกั้นเว็บไซต์ที่เผยแพร่ภาพหรือข้อความนั้น และในสัญญาให้บริการระหว่างผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตกับผู้ใช้บริการทั้งที่เป็นองค์กรและบุคคลธรรมดาควรจะต้องระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ใช้บริการในเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสมไว้ด้วย เป็นต้น

- ควรมีการจัดทำ Blacklist Server ขึ้นมาเพื่อจัดตั้งเซิร์ฟเวอร์ (Server) ที่เป็นกลาง และให้มีการตรวจสอบก่อนที่จะไปดึงข้อมูลต่างๆ จากต่างประเทศเข้ามาในประเทศ ซึ่งการดึงข้อมูลจากต่างประเทศเข้ามาจะต้องผ่านฐานข้อมูลนี้ก่อน และจะต้องมีการตั้งระบบอาสาสมัครขึ้นมาเพื่อตรวจสอบติดตามเว็บไซต์ต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมทั้งหลาย

1.3.มาตรการทางสังคม

- ภาครัฐและเอกชนควรเผยแพร่ความรู้เรื่องอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะในเรื่องของการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกต่างๆ ทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้ใช้คอมพิวเตอร์

หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ให้เข้าใจถึงวิธีการของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หรือป้องกันตนและบุตรหลาน รวมทั้งเด็กและเยาวชนจากอาชญากรรมเหล่านั้นตลอดจนส่งเสริมจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ทั้งโดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่บุคคลทั่วไปในการใช้คอมพิวเตอร์อย่างถูกต้อง และโดยเฉพาะปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้เข้าใจกฎเกณฑ์มรรยาทในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายและทางเทคนิคไม่อาจป้องกันได้อย่างได้ผล ถ้าหากผู้ใช้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับชาติ จริยธรรมความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม

- สำหรับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ตนั้น ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความดูแลและสนใจเป็นพิเศษ ควรให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวทางเพศอย่างถูกต้อง ควรปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามในเรื่องทางศีลธรรมควบคู่ไปกับการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้ใหญ่นั้นก็ควรให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้อง เหมาะสม โดยมุ่งให้คนทั่วไปยอมรับว่าเรื่องทางเพศเป็นเรื่องของธรรมชาติ ปกติธรรมดาของมนุษย์ เพื่อที่จะให้ประชาชนได้คุ้นเคยกับเรื่องทางเพศ และมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ไม่สนใจอยู่กับเว็บไซต์หรือข้อมูลอันลามกที่มีอยู่อย่างมากมายแพร่หลายบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

- ภาครัฐควรเร่งให้มีการพัฒนาและเสริมสร้างจริยธรรมในการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างถูกต้องและมีประโยชน์ ซึ่งอาจเริ่มจากโรงเรียน ชุมชน ครอบครัว และวงการวิชาชีพ เป็นต้น โดยอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ตหรือธุรกิจสื่อสารทั้งหลาย ทั้งนี้การปลูกฝังค่านิยมในเรื่องทางศีลธรรมและจริยธรรม (Ethics and Moral) ประเพณีอันดีงามของวัฒนธรรมไทย รวมถึงการให้ความรู้ทางเพศศึกษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันปัญหาเหล่านั้น

- เสริมสร้างและอาศัยความร่วมมือของผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตทั้งหลาย รวมถึงการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการใช้ อินเทอร์เน็ต โดยอยู่บนพื้นฐานของการไม่เข้าไปล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น

- ควรมีการจัดตั้งศูนย์รับแจ้งเหตุบนอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการใช้เว็บไซต์ต่างๆ ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมหรือลามก เป็นลักษณะสายด่วน (Hotline) ทั้งทางโทรศัพท์และทางอินเทอร์เน็ต โดยผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่พบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าวสามารถรายงานหรือแจ้งไปยังศูนย์รับแจ้งเหตุนี้ แล้วทางศูนย์ก็จะดำเนินการประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หรือแจ้งไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตหรือเว็บมาสเตอร์ต่างๆ เพื่อให้ทำการเซ็นเซอร์หรือลบเว็บไซต์ดังกล่าวนั้นออกไปจากระบบ

- ภาครัฐควรส่งเสริมกลุ่มเอ็นจีโอหรือสนับสนุนในการจัดตั้งกลุ่มเอ็นจีโอ (NGOs : Non-Government Organizations) เพื่อให้ช่วยกันสอดส่องดูแลอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต รวมถึงการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วย

2. ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางของประเทศขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่พิจารณาตัดสินกรองเว็บไซต์ต่างๆ ที่ไม่สมควร หรือไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเว็บไซต์ลามกต่างๆ จากต่างประเทศ ก่อนที่จะผ่านเข้ามาในประเทศไทย และเว็บไซต์ภายในประเทศก่อนที่จะทำการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตได้นั้นจะต้องผ่านการตรวจสอบหรือผ่านการจดทะเบียนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสียก่อน

3. ควรให้มีการแต่งตั้งบุคคลที่ไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวน แต่เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิทยาการด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้าร่วมในการตรวจค้นพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์

4. ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรพิเศษที่มีความเป็นกลางให้มีหน้าที่ในการรักษาพยานหลักฐานเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์

5. รัฐควรเร่งที่จะให้มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปราม รวมถึงการค้นคว้าวิจัยและการรักษาความปลอดภัยบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือเครือข่ายสารสนเทศแห่งชาติ (NII :National Information Infrastructure)

6. ควรจะมีกฎหมายหรือกฎระเบียบข้อบังคับในการควบคุมกำกับดูแลกิจการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ทั้งหลาย ดังนี้

- การจัดตั้งร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ควรจะต้องมีการขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ หรือควรมีการกำหนดพื้นที่ในการจัดตั้ง

- ควรกำหนดให้ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ทั้งหลายติดตั้งซอฟต์แวร์ หรือโปรแกรมเพื่อเซ็นเซอร์หรือกั้นกรองสกัดกั้นเว็บไซต์ลามก ภาพลามกทั้งหลาย และเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย เพื่อไม่ให้เผยแพร่แก่ผู้มาใช้บริการ

- ควรกำหนดให้ลูกค้าหรือผู้เข้ามาใช้บริการในร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ต้องลงทะเบียนเมื่อใช้บริการ อินเทอร์เน็ตคาเฟ่ และควรให้มีบัตรประจำตัว ID Card หรือ (User-ID:User Identification) เพื่อให้บริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะหรืออินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ซึ่งจะช่วยให้สามารถตรวจสอบรายละเอียดของผู้มาใช้บริการได้ทันทีหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เนื่องจากมีการบันทึก ID

Card ของผู้มาใช้บริการหรือมีการลงทะเบียนไว้ ซึ่งทำให้ง่ายและสะดวกต่อการสืบหาตัวผู้กระทำความผิดได้ นอกจากนี้ควรมีโปรแกรมให้ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่โดยเฉพาะห้ามมาใช้บัญชีหรือ Account ปกติเหมือนคนทั่วไปโดยที่เครื่องคอมพิวเตอร์จะมีโปรแกรมให้ผู้ที่เข้ามาใช้บริการกรอก ID Card ลงไป

7. รัฐควรจะต้องตั้งองค์กรหรือหน่วยงานพิเศษที่มีอำนาจหน้าที่และมีความชำนาญเฉพาะด้านในการสืบสวน สอบสวน และดำเนินการในคดีอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตขึ้นมา ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านในการจัดการหรือดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินคดีกับอาชญากรรมดังกล่าว ดังนี้

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจะมีการตั้งหน่วยงานตำรวจอินเทอร์เน็ต (Cybercop) หรือหน่วยงานพิเศษที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตขึ้นมาเป็นการเฉพาะ เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนในคดีอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีไขเรื่องง่ายที่เจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งจะกระทำได้เหมือนคดีอาชญากรรมธรรมดาทั่วไป จึงจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะมีองค์ประกอบของสมาชิกหรือคณะทำงานที่เป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านคอมพิวเตอร์และการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซึ่งในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานดังกล่าวเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านวิธีการตรวจค้นและยึดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเผชิญกับปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มากที่สุด ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น National Computer Crimes Squad ซึ่งสังกัดอยู่ใน FBI ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนและจัดตั้ง Computer Analysis and Response Team (CART) ขึ้นมาเพื่อ ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์

- สำนักงานอัยการสูงสุด ควรจะมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรือทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ ซึ่งพนักงานอัยการในหน่วยงานนี้ควรมีความรู้ความชำนาญทางด้านอาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ

- ศาลก็ควรที่จะมีการจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นมาเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ อย่างเช่นศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ โดยอาจจะตั้งเป็นศาลอาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต หรือจัดตั้งเป็น

แผนกคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตในศาลอาญาขึ้นมาเพื่อรองรับกับคดีอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตที่มีความยุ่งยากซับซ้อน และมีแนวโน้มจะเกิดเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

ข. ระดับระหว่างประเทศ

1. ควรมีการประสานงานหรือร่วมมือกับองค์การตำรวจสากล (ICPO : The International Crime Police Organization) หรือองค์กรระหว่างประเทศในการปราบปรามอาชญากรรมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยให้ความร่วมมือในการรวบรวมพยานหลักฐานและการส่งพยานหลักฐานที่ค้น ยึดได้ โดยมีข้อตกลงที่ชัดเจน แน่นอน ตลอดจนวางแผนและวางกฎเกณฑ์ในการรวบรวมพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกัน

2. ควรบัญญัติให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กเป็นความผิดทางอาญาตามหลักสากล ไม่ใช่เป็นความผิดเฉพาะกฎหมายของแต่ละประเทศเท่านั้น เนื่องจากปัญหาที่สำคัญของการเผยแพร่ข้อมูลที่มีเนื้อหาหรือมีลักษณะที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของสังคมก็คือความแตกต่างของระบบกฎหมายในแต่ละประเทศ ที่ใช้ในการพิจารณาว่าข้อมูลดังกล่าวมีเนื้อหาที่ผิดกฎหมายหรือไม่ ซึ่งแนวทางในการแก้ไขจะต้องพยายามสร้างบรรทัดฐานร่วมกันที่จะใช้สำหรับการพิจารณาว่าข้อมูลลักษณะใดขัดต่อศีลธรรมอันดีของการอยู่ร่วมกันในประชาคมระหว่างประเทศให้มีความถูกต้องตรงกัน

3. ควรส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศทั้งโดยสนธิสัญญาเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา หรือโดยวิธีการอื่นในการสืบสวน สอบสวน ดำเนินคดี และการปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หรืออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากการผลิต การเผยแพร่ภาพรวมทั้งสื่อลามกต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ต และอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต เป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ หรือที่เรียกว่าอาชญากรรมข้ามชาติ (Trans -National Crimes) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ปัญหาและลดช่องว่างที่มีอยู่ให้บรรเทาลงไป เช่น ปัญหาในเรื่องของเขตและอำนาจในการสอบสวน ปัญหาเรื่องอำนาจหน้าที่ในการให้ความร่วมมือหรือการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นต้น รัฐบาลควรจะต้องมีการประสานด้านนโยบายและการปฏิบัติระหว่างประเทศทั้งในรูปแบบความร่วมมือโดยตรงระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล เพื่อให้เกิดการสร้างระบบ หรือให้มีกระบวนการในการแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อเกื้อกูลซึ่งกันและกันในการสืบสวนสอบสวนดำเนินการในความผิดประเภทนี้

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าปัญหาการเผยแพร่ภาพและสื่อลามกบนอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นปัญหาระดับนานาชาติ ซึ่งกฎหมายระดับประเทศเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ รัฐบาลจึงควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหาในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมายข้ามชาติ รวมทั้งการพยายามรณรงค์ให้กฎหมายของประเทศต่างๆ มีมาตรฐานเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ทั้งระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ฉะนั้นความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญได้แก่ ความร่วมมือระหว่างประเทศในการสร้างมาตรฐานของกฎหมายที่ใช้พิจารณากับการกระทำความผิดทางอาญาบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และความร่วมมือระหว่างประเทศในการสร้างมาตรฐานการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาร่วมกัน ทั้งนี้ก็เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้เขตอำนาจรัฐในการดำเนินคดีอาญาที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐอื่น ซึ่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นเรื่องยากหากไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคมทั้งจากตัวผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเองหรือที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและประชาชน และจำเป็นต้องมีกระบวนการหรือมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ เพราะเมื่อเกิดปัญหาขึ้นมาแล้วหากไม่มีกระบวนการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเพื่อมาเยียวยาผู้เสียหายและลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว ก็ย่อมเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่สงบสุขต่อสังคมเป็นอย่างมาก เพราะระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นระบบ Cyberspace ย่อมเป็นความเสียหายที่แพร่กระจายออกไปเป็นวงกว้าง และเป็นความเสียหายที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคมทั่วโลก